

Theaters bouwen is prestige, maar verliezen zijn kostbaar

Lokale overheden blijken in de afgelopen jaren in een vergelijkbare vastgoedroes te hebben verkeerd als projectontwikkelaars en financiers tot de economische crisis in 2008 zichtbaar werd. Gemeenten staken kapitale bedragen in de bouw en ingrijpende renovaties van theaters. De getallen en trends die deze krant gisteren op basis van eigen onderzoek publiceerde, spreken boekdelen. Sinds 1990 investeerden gemeenten zeker 1,2 miljard euro in nieuwe en vernieuwde theaters, waarvan meer dan de helft in zalen die sinds 2008 geopend zijn. Dat zijn dankbare bijdragen aan de culturele infrastructuur. Maar juist na 2008 daalden de bezoekersaantallen. Overheden en bedrijven beperkten subsidies en sponsoring. De gevolgen: theaters sluiten vaker een dag de deuren, de programmering wordt versoberd, met producenten wordt harder onderhandeld en personeelscontracten worden niet verlengd of ontbonden.

Om het tij te keren moeten theaters zich meer ondernemend opstellen en nieuwe doelgroepen aanboren. Dat zijn oplossingen die steeds terugkeren. Maar het ene theater kan dat effectiever dan het andere. Het kost ook tijd. Cultuur is een 'lastig' product om 'in de markt te zetten'. In de investeringsgroei van de laatste jaren zie je vergelijkbare drijfveren als bij gemeentelijke uitgaven voor de infrastructuur van betaald voetbalclubs. Theater is zichtbare prestige voor de wethouder en voor de gemeente. Een cultuurhuis is een stimulans voor het leefklimaat en daarmee een instrument om nieuwe bewoners en nieuwe bedrijvigheid te trekken. Maar zoveel (ver)nieuwbouw in een land als Nederland met overzichtelijke afstanden leidt onvermijdelijk tot een overaanbod van stenen locaties. Zoals het land ook vol industrieterreinen en lege kantoorgebouwen staat, omdat geen gemeente zonder denkt te kunnen.

Als het nieuwe theater feestelijk is geopend, maar de geraamde bezoekersaantallen niet gehaald worden en kostendeekkende exploitatie uit zicht raakt, staat de gemeente voor de keus. De subsidies verhogen, terwijl de bestaande gelden soms meer en meer opgaan aan hogere huur aan de gemeente? Exploitatieverliezen dekken? Ten koste van het zwembad? Thuiszorg? Daar komt bij dat fusies en herindelingen zullen leiden tot meerdere markante theaters per gemeente, zodat de besluitvorming nog spanningsvoller wordt. Glanzende nieuwbouw is een eenmalige investering, maar exploitatieverliezen komen steeds terug. Sobere prognoses over bezoekersaantallen, een gedegen analyse van de kwade kansen en regionale afstemming zijn geboden.

Geld in stenen? Het kapitaal moet op de planken staan.

De veiligheid van mijnwerkers

De Turkse premier Erdogan mag dan electoraal stevig in het zadel zitten, zoals de gemeentelijke verkiezingen eind maart nog uitwezen, hij heeft ook de hinderlijke gewoonte om de bevolking tegen zich in het harnas te jagen. Zijn vermogen om kritiek op zijn functioneren te accepteren, is slecht ontwikkeld. Dat verklaart wellicht zijn botte reactie op de mijnramp in Soma van afgelopen dinsdag. De eerste in de geschiedenis van Turkije, met woedende Turken tot gevolg. Mijnrampen horen erbij, zei Erdogan kort na de catastrofe. Een variant op wat hij vier jaar geleden beweerde toen dertig mijnwerkers in Zonguldak om het leven kwamen: dat was de wil van God. Volgens een voorspelling die de Turkse minister van Energie, Yildiz, vanochtend deed, zal het dodental oplopen tot circa 300. Anders dan de premier spreken vakbonden en de duizenden demonstranten niet van Gods wil en menen ze evenmin dat mijnrampen er nu eenmaal bijhoren; ze hebben het over moord.

Dat mijnwerker een riskant vak is, staat vast. De rampen die zich met regelmaat op de wereld voordoen, vorig jaar in Tibet, in 2012 in Congo, in 2011 in Pakistan, enzovoorts, tonen dat aan. Een riskant en ongezonder beroep. Mijnwerkers zetten zich in om te voorzien in de behoefte aan energie, om een fossiele brandstof naar boven te halen waarvan de voorraad wereldwijd nog groot is en die helaas ook bijdraagt aan de vervuiling van het milieu.

Mijnwerkers verdienen het dus om hun zware arbeid te verrichten onder omstandigheden die hun veiligheid maximaal waarborgen. Helaas is het daarmee juist in Turkije slecht gesteld. Dat beweren niet alleen de demonstranten en de vakbonden. Dat stelt ook de ILO, de internationale arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties. Zij becijferde dat in de periode 2001-2012 gemiddeld honderd doden vielen in Turkse mijnen; 'Soma' zal dat getal verder de verkeerde kant opduwen. Dat is meer dan in de meeste landen. Het is een veeg teken dat Turkije de internationale conventie die handelt over de veiligheid en gezondheid van mijnwerkers, niet heeft geratificeerd. Onderzoekers wezen erop dat de Turkse aandacht voor arbeidsveiligheid tekortschiet is. Als vaker in snel opkomende economieën is het in Turkije met het bbp een stuk beter gesteld dan met de omstandigheden waaronder de groei tot stand komt. De energieminister kondigde vanochtend aan dat iedereen die in de geprivatiseerde mijn in Soma nalatig is geweest, zal worden gestraft. Goed. Maar primair is dat de Turkse overheid serieus toeziet op de veiligheid in de mijnen, inspecties niet alleen vaak maar ook grondig en onafhankelijk uitvoert. Een mijnramp is geen onvermijdelijk natuurverschijnsel; hij is het gevolg van menselijk handelen.

2 In het nieuws

Politiek akkoord over extra geld voor Defensie

Begroting Economie en 'Oekraïne' brengen wending na jaren bezuinigen

Door onze redacteur
Emilie van Outeren

ICT-PROBLEMEN
Alarmbellen bij Hennis

Den Haag. In de begroting voor 2015 wordt extra geld vrijgemaakt voor Defensie. Dat zeggen betrokkenen in de Tweede Kamer en op ministeries. Het zou gaan om tientallen miljoenen, oplopend tot 100 miljoen euro. De omvang hangt af van de economische prognoses in augustus, op basis waarvan het kabinet in overleg met de gedogers D66, ChristenUnie en SGP haar begroting voor 2015 vaststelt.

De verhoging van het budget komt tegemoet aan de wensen van VVD, ChristenUnie en SGP. PvdA en D66 gaan akkoord zolang er strenge eisen worden gesteld aan de besteding en het kabinet inzet op verdere Europese samenwerking.

Sinds het einde van de Koude Oorlog is vrijwel permanent gesneden in de krijgsmacht. De grootste ingreep kwam onder het kabinet Rutte I, toen een miljard euro bezuinigd werd. In het herfstakkoord werd door de de kleine christelijke partijen afgedwongen dat een nieuwe bezuiniging van Rutte II werd verzacht. De huidige Defensiebegroting bedraagt 7,2 miljard.

Door het aantrekken van de economie ontstaat er ruimte op de komende Rijksbegroting. De wens in de krijgsmacht te investeren heeft te maken met de openstelling van bezuinigingen én de crisis in Oekraïne. Bovendien hebben de VS de Europese NAVO-bondgenoten opgeroepen meer ver-

ICT-PROBLEMEN

Alarmbellen bij Hennis

Het onderhoud van de automatisering van Defensie is zo arbeidsintensief dat de betrouwbaarheid ervan in gevaar komt. Dat heeft minister Jeanine Hennis-Plasschaert aan de Tweede Kamer gemeld. De mogelijkheid van „grote” problemen hebben bij haar „alarmbellen” doen afgaan. Ze heeft daarom een onafhankelijk onderzoek ingesteld dat eind mei gereed moet zijn.

Defensie worstelt al negen jaar met de vernieuwing van haar automatiseringssysteem.

Dit project Speer moest alle logistieke processen van het ministerie automatiseren. Het heeft negen jaar vertraging opgelopen, kostte 413 procent meer dan gepland, en levert nog niet de helft van de diensten die ooit beloofd waren, zeggen goed ingevoerde bronnen. Omdat Speer nog steeds niet af is, draaien bij Defensie nog veel oude computersystemen. Die vergen veel onderhoud en 'praten' slecht met Speer, wat extra werk oplevert. Hennis meldde dat naast topambtenaren ook gewone medewerkers bij het onderzoek worden betrokken. Dat wekt de suggestie dat ze zich niet goed geïnformeerd voelt door haar ambtelijke top.

antwoordelijkheid te nemen voor hun veiligheid. Gisteren pleitte NAVO-baas Anders Fogh Rasmussen voor hogere defensiebestedingen in Europa.

Defensie is niet het enige waar politici van de vijf partijen graag meer aan zouden uitgeven. Lastenverlichting en het verzachten van de maatregelen in de langdurige zorg staan ook hoog op de verlanglijstjes van Kamerleden.

Naast de precieze omvang is nog onduidelijk waar de miljoenen aan besteed mogen worden. De vraag is in hoeverre politici de uitgaven gaan oormerken, of dat Defensie de besteding zelf mag bepalen. „We luisteren naar wat Defensie nodig heeft, maar het is uiteindelijk een politieke wegging”, aldus SGP-leider Kees van der Staaij.

Deskundigen zeggen vandaag in deze krant dat met een dergelijk klein bedrag vooral reparatiewerk verricht moet worden om de schade van vorige bezuinigingen te herstellen. „Er is door aanhoudende bezuinigingen en zware missies in het verleden op alles bekniplend: op voorraden, munitie, reserveonderdelen, trainingen, vliegtuigen. Dat gaat ten koste van de mate waarin de krijgsmacht inzetbaar is”, zegt Dick Zandee van Instituut Clingendael. Tegelijkertijd wordt benadrukt dat Defensie niet terugmoet naar de zware wapens van de Koude Oorlog, maar moet investeren in moderne technologieën als cyber en onbemande drones.

[+] **Roestig leger** pagina 8-9

Bijbelonderzoek Oudere versie van Adam en Eva in spijkerschrift gevonden

Door onze redactie wetenschap

AMSTERDAM. Op Oegaritische klei-tabletten is een variant gevonden van het verhaal over Adam en Eva, uit de dertiende eeuw voor Christus. Dat het verhaal ouder is dan het bijbelboek Genesis, was bekend, maar er was nooit eerder een andere versie gevonden. Van de verhalen in Genesis wordt aangenomen dat ze dateren van ongeveer duizend voor Christus.

Oegaritisch is een taal die verwant is aan het Hebreeuws, en werd gesproken in het westelijke deel van het huidige Syrië.

De mythe in spijkerschrift rept van een godheid, Adam, die de

strijd aanbindt met een kwade god (lees: de duivel). Die vermoet zich als een slang die de Boom des Levens vergiftigt. Helaas legt Adam het af, omdat de slang zijn gifantend in zijn vlees zet. Zo wordt Adam sterfelijker. Gelukkig biedt de zonnegodin troost: via de voortplanting zullen mensen als soort toch eeuwig voortleven. Om dit te bereiken schenkt de zonnegodin Adam een „goedaardige vrouw”.

Ontdekkers van het verhaal zijn de oudtestamentica Marjo Korpel van de Protestantse Theologische Universiteit en Johannes de Moor, emeritus hoogleraar aan dezelfde instelling. Zij maken hun ontdekking bekend in

het boek *Adam, Eve and the Devil*.

In het verleden is door bijbelonderzoekers altijd wel verondersteld, dat een Mythe van Adam moet hebben bestaan die de achtergrond vormde van een aantal bijbelpassages. De mythe was alleen nooit gevonden. Op basis van een nieuwe interpretatie van een aantal Oegaritische teksten hebben Korpel en De Moor deze mythe nu weten te reconstrueren.

De vondst past in een nieuwe trend in het bijbelonderzoek. De oude culturen van het Midden-Oosten worden nu beschouwd als een samenhangend complex, waar de oudtestamentische verhalen deel van uitmaken.

TELEVISIE

Geen plaats meer voor programma 'Eén op Eén'

AMSTERDAM. Het nieuwe interviewprogramma *Eén op Eén* (KRO-NCRV) verdwijnt eind dit jaar al weer van de televisie. De publieke omroep wil in 2015 het schema van Nederland 2 omgooien. Het programma heeft gemiddeld 377.000 kijkers. Interviewer Eva Jinek trekt er 40.000 meer dan collega Sven Kockelmann. Een bron bij de omroep meldt dat er waarschijnlijk een achtergrondprogramma voor in de plaats komt, een fusie van *Altijd wat* en *Brandpunt*. Eva Jinek, die ook haar zondagmiddagshow *Jinek* kwijtraakt, zou een late-nightshow krijgen op Nederland 1, ter afwisseling van Jeroen Pauw en *Knevel* en *Van den Brink*. (NRC)

SYRIË

Zeker 43 doden door zware bomaanslag bij grensovergang

BEIROET. Door een zware aanslag met een autobom bij de grensovergang Bab al-Salam tussen Syrië en Turkije zijn gisteren zeker 43 doden en 80 gewonden gevallen. Het Syrische Observatorium voor de Mensenrechten meldde dat de explosie plaatsvond bij een garage. Mensen steken te voet de grens over, dus de garage was gevuld met auto's die mensen van en naar de grensovergang brengen. In het gebied rond de grensovergang is de afgelopen tijd zwaar gevochten tussen rivaliseren rebellengroepen. Er zijn geregeld aanslagen met autobommen in Syrië, meestal gepleegd door radicaal islamitische groepen. (AP, BBC)

FOTO AP

Brazilië In steden onrust over WK voetbal

SÃO PAULO. Een kleine vier weken voor begin van het toernooi leidden anti-WK demonstraties gisteren in verschillende Braziliaanse steden tot confrontaties tussen betogers en de politie. In São Paulo kwam het tot onregeligheden tussen demonstranten en ordetroepen. Er zijn ten minste 27 mensen opgepakt. De betogers zijn woedend omdat het WK miljarden kost, terwijl het schort aan voorzieningen. Op de foto worden vermeende plunderaars in Recife gearresteerd door een politievrouw in burger.

Profvoetballers staan straks 'veel sterker' met nieuwe wet

Door een onzer redacteurs

AMSTERDAM. Profvoetballers krijgen meer onderhandelingsmacht en de transfersommen voor Nederlandse betaalde voetbalclubs komen onder druk te staan. Dat is het gevolg van de nieuwe Wet werk en zekerheid, zegt Roberto Branco Martins, lector Arbeid en Sport aan de Universiteit van Amsterdam en

directeur van Pro Agent, de belangenvereniging voor voetbalmakelaars.

Volgens Branco Martins is de impact van de wet, die op 1 juli 2015 in werking treedt, groter dan menigeen denkt. De lector baseert zich op het wetsartikel dat bij contractbreuk zonder een dringende reden de werknemer een vergoeding aan de werkgever verschuldigd is die gelijk staat aan de

resterende loonkosten. De voetballer die zijn contract wil verbreken kent straks exact zijn afkoopsom.

Branco Martins: „Clubs zullen daarom graag een transferclausule in het contract willen opnemen. Maar waarom zou een speler daarmee instemmen? Als hij geen clauseule opneemt, kan hij voor een eventueel gunstige restwaarde van het contract - dus zon-

der hoge transfersom - weg. De club zal meer aan de wensen van spelers tegemoet komen, verwacht ik. Vooral de betere spelers staan straks sterker.”

Volgens een woordvoerder van het ministerie van Sociale Zaken klopt die interpretatie niet, omdat de wet de mogelijkheid biedt dat partijen een financiële regeling overeenkomen die leidt tot een hogere vergoeding bij

voortijdige contractbeëindiging.

„Dat is juist de strekking van mijn betoeg”, reageert Branco Martins. „Bij zware contractonderhandeling krijgt de wet wel degelijk zijn weerslag. De positie van de voetballer is versterkt. Een transfersom kan alleen met zijn instemming bepaald worden.”

[+] **Interview** pagina E11

Vriendin Pastors geen wethouder

Rotterdam

Ingeborg Hoogveld werd toch geen wethouder voor Leefbaar Rotterdam. Een moeizame start voor het college.

Door onze redacteur
Sheila Kamerman

ROTTERDAM. En toen zaten er zes mannen in pak aan weerszijden van burgemeester Aboutaleb. Er hadden vijf mannen en een vrouw moeten zijn, maar er ging gisteren bij de benoeming van de Rotterdamse wethouders iets goed mis. Ingeborg Hoogveld, een van de drie kandidaat-wethouders namens Leefbaar Rotterdam, werd weggestemd door de raadsleden. In haar plaats werd oud-fractievoorzitter Ronald Schneider benoemd.

Het betekend een moeizame start voor het nieuwe college van Leefbaar Rotterdam, D66 en CDA waarin Leefbaar de grootste partij is.

De raad vrees voor belangenverstremgeling. Ingeborg Hoogveld is de partner van Marco Pastors, directeur van het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid en eerder wethouder voor Leefbaar. Hoogveld werd voorgedragen als wethouder Stedelijke Ontwikkeling en Integratie. Zij zou dan haar eigen partner moeten aansturen.

Om dat te voorkomen was al afgesproken dat burgemeester Aboutaleb verantwoordelijk zou zijn voor het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid. Maar raadsleden behielden hun twijfels. Het waren niet alleen raadsleden van de oppositie die het wethouderschap van Hoogveld tegenhielden. Hoewel niet met handopsteken, maar met stembriefjes werd gestemd is duidelijk dat ook Leefbaar-raadsleden tegen Hoogveld stemden. Schneider kreeg 28 stemmen, Hoogveld 17.

Leefbaar-leider Jost Eerdmans reageerde tamelijk laconiek. Hij wist dat er twijfels waren, zei hij. Maar dit was ook voor hem een verrassing. „Het gaat heel erg in democratie.” Om er aan toe te voegen: „Schneider is ook een fantastische kandidaat.”

Fantastische kandidaat of niet, politiek gaat om draagvlak, maar ook om politiek inzicht. Het voordragen van een wethouder die op het laatste moment wordt weggestemd, maakte gisteren geen sterke indruk op de raadsleden.

De kwestie-Hoogveld maakt ook iets anders duidelijk. Het college, met een zeer kleine basis met 23 van de 45 zetels in de raad, is niet heel stabiel. Een tegenstemmer kan een plan torpederen of een zaak doen kantelen. En Eerdmans heeft dus niet alle collegeleden aan een touwtje.

AMSTERDAM: Boutique Tourbillon, 020/675 73 48 – Gassan Dam Square, 020/624 57 87
Den Haag: Stelman Watches, 070/365 94 33 **MAASTRICHT (Wyck):** Leon Martens, 043/325 63 63
UTRECHT: Schaap & Citroen, 030/233 22 44